

ผลกระทบเชิงกำกับของประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่าง
การกำกับดูแลกิจการที่ดีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

**The Moderating Role of Type of Audit Firm on the Relationship between
Good Corporate Governance and Audit Report Lag of
Companies Listed on The Stock Exchange of Thailand**

ภาสुक นิธิบันดาลเสรี เอื้อบุญ เอกะสิงห์ นฤนาถ ศรภักย์วานิช
Phasuk Nithibandanseree, Erboon Ekasingh, Naruanard Saraphaiwanich

สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Accounting Department, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University

239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
239 Huay Kaew Road, Suthep, Muang, Chiang Mai 50200, Thailand

E-mail: phasuk.nith@gmail.com

Received: October 15, 2018; Revised: February 25, 2019; Accepted: February 27, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบเชิงกำกับของสำนักงานสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี รวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี 2555 ถึง 2559 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 2,121 ชุดข้อมูล โดยตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การกำกับดูแลกิจการ ซึ่งประกอบด้วย 1) คุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัท ได้แก่ ขนาด ความเป็นอิสระ การควบคุมตำแหน่งประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่ และจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการบริษัท 2) คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ ขนาด ความเชี่ยวชาญ ด้านการเงิน/การบัญชี จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และ 3) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส โดยมีประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่ง และสำนักงานสอบบัญชีอื่น) เป็นตัวแปรเชิงกำกับ จากการวิเคราะห์ผลกระทบเชิงกำกับด้วยวิธีการถดถอยเชิงพหุ พบว่า สำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่ 4 แห่ง ทำให้ความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างขนาดของคณะกรรมการบริษัทและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีเป็นลบมากขึ้น เมื่อเทียบประเภทของสำนักงานสอบบัญชีอื่นๆ ที่ไม่ใช่สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่ง

คำสำคัญ: สำนักงานสอบบัญชี ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี การกำกับดูแลกิจการ

Abstract

The purpose of this research was to examine the moderating effect of audit firm type on the relationship between good corporate governance (CG) and audit report lag. The 2,121 data was collected from the annual reports of companies listed on The Stock Exchange of Thailand between 2012 and 2016. This study included independent variables relating to CG characteristics consisted of 1) board committee characteristics including size, independence, duality, and number of meetings, 2) audit committee characteristics including size, financial or accounting expertise, number of meetings, and 3) disclosure and transparency. Moreover, this study used type of audit firm (Big 4 and Non-Big 4) as a moderating variable. A multiple regression analysis indicated that BIG 4 audit firms strengthened the negative relationship between board size and audit report lag, compared to Non-Big 4 audit firms.

Keywords: audit firm, audit report lag, corporate governance

Paper Type: Research

1. บทนำ

งบการเงินเป็นข้อมูลสำคัญที่แสดงถึงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงานของกิจการแต่ละกิจการ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุนในการนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน ช่วยในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตลาดทุน งบการเงินที่สามารถเผยแพร่สู่สาธารณะชนได้ต้องผ่านการตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินโดยผู้สอบบัญชี เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้ใช้งบการเงินว่างบการเงินนั้นได้มีการจัดทำในส่วนสาระสำคัญเป็นไปตามมาตรฐานรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่แสดงในงบการเงินมีการเปิดเผยอย่างถูกต้อง ครบถ้วน โปร่งใสและทันต่อเวลา ซึ่งกระบวนการสำคัญที่ทำให้กิจการสามารถเปิดเผยข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน โปร่งใสและทันต่อเวลา คือ การกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance)

การกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง การกำกับ ติดตาม ควบคุม ดูแล และพยายามลดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างตัวการและตัวแทนให้เหลือน้อยที่สุด เพื่อให้ทรัพยากรของกิจการถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมาย เพื่อก่อประโยชน์สูงสุดตอบแทนกลับไปยังผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม (Srijunpetch, 2012) โดยคณะกรรมการบริษัท (Board of Directors) และคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) เป็นกลไกหลักของการกำกับดูแลกิจการ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ (Srijunpetch, Khanthavit, & Chansirisi, 2009) ตลอดจนการสร้างระบบการจัดทำงบการเงินและระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ เมื่อระบบการจัดทำงบการเงินมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้กิจการสามารถรายงานข้อมูลทางการเงินได้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง โปร่งใสและทันต่อเวลา (Mohamad et al., 2010; Satayarakvit & Phiphatthanasoen, 2012) ตลอดจนสามารถออกงบการเงินที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสามารถตรวจสอบงบการเงินเสร็จสิ้นเร็วขึ้น (Stewart & Munro, 2007)

นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสถูกพิจารณาให้เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Pongsapornmet, 2010) ที่ช่วยลดปัญหาความอสมมาตรของข้อมูลระหว่างกิจการและนักลงทุนภายนอก เมื่อปัญหาความอสมมาตรของข้อมูลถูกจำกัด แสดงว่ากิจการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้น (Li et al., 2012) เมื่อกิจการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้น ระบบการควบคุมภายในและการจัดทำงบการเงินย่อมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้กิจการสามารถออกงบการเงินที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนและมีความโปร่งใส ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีใช้เวลาในการตรวจสอบงบการเงินของกิจการลดลง (Rombaramee, 2007; Sharma, Boo, & Sharma, 2007)

แต่อย่างไรก็ตาม งบการเงินที่สามารถเผยแพร่สู่สาธารณะชนต้องผ่านการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยงานวิจัยในอดีต เช่น Afify (2009), Mohamad, Rohami, & Wan (2010), Hashim & Rahman (2011), Sultana, Harjinder, & Mitchell (2015) เป็นต้น นิยมแบ่งประเภทของสำนักงานสอบบัญชีออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่ง (BIG4) และ 2) สำนักงานสอบบัญชีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่ง (Non-BIG4) ซึ่งพบว่า การสอบบัญชีของ BIG4 มีคุณภาพการสอบบัญชีสูงกว่า Non-BIG4 (Becker et al., 1998; Behn, Choi, & Keng, 2008) นอกจากนี้ BIG4 มีผู้สอบบัญชีที่มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีจำนวนมาก และมีเทคโนโลยีที่สนับสนุนให้ผู้สอบบัญชีทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่า Non-BIG4 จึงเป็นเหตุให้ BIG4 ใช้เวลาตรวจสอบงบการเงินและออกรายงานผู้สอบบัญชีได้เร็วกว่า Non-BIG4 (Leventis, Weetman, & Caramanis, 2005; Mohamad et al., 2010) ดังนั้น หากกิจการที่ให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี และได้รับการตรวจสอบบัญชีจาก BIG4 กิจการนั้นมีแนวโน้มที่จะใช้เวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีสั้นลงเมื่อเทียบกับ Non-BIG4 ดังนั้น ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีจึงน่าจะมีผลกระทบเชิงกำกับ (Moderating Effect) ต่อความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

สำหรับในประเทศไทย การศึกษาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชียังมีไม่มากนัก โดยงานวิจัยของ Satayarakvit & Phiphatthanasoen (2012) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้คุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบเป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดี แต่ยังไม่มีการศึกษาใดที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี โดยใช้การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส เป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดี และใช้ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีในการทดสอบผลกระทบเชิงกำกับ (Moderating Effects) ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์นี้ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นบริษัทที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (PAEs) ซึ่งงบการเงินของบริษัทเหล่านี้มีผลกระทบต่อผู้ใช้งบการเงินในวงกว้าง และสามารถเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เอื้อประโยชน์แก่หน่วยงานกำกับดูแลในการพิจารณาข้อกำหนดในการปรับปรุงแนวปฏิบัติที่ดีของการนำเสนอข้อมูลให้ทันต่อเวลา อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานสอบบัญชีในการพิจารณารับงาน ประเมินความเสี่ยง วางแผนการสอบบัญชี และประมาณเวลาในการปฏิบัติงานสอบบัญชี รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินโดยเฉพาะนักลงทุนด้วยการนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการพิจารณาความทันต่อเวลาของข้อมูลของกิจการที่จะลงทุนอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาผลกระทบเชิงกำกับ (Moderating Effect) ของประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. ทบทวนวรรณกรรมและการพัฒนา

สมมติฐาน

3.1 การทบทวนวรรณกรรม

3.1.1 การกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance)

การกำกับดูแลกิจการ คือ การกำกับ ติดตาม ควบคุม ดูแล และพยายามลดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างตัวการและตัวแทนให้เหลือน้อยที่สุด เพื่อให้ทรัพยากรของกิจการถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมาย เพื่อก่อ

ประโยชน์สูงสุดตอบแทนกลับไปยังผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม (Srijunpetch, 2012) ซึ่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการ และมุ่งหวังให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนำมาปรับใช้ในกิจการของตนเอง จึงได้เสนอหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) และปรับปรุงให้ได้มาตรฐานเทียบเคียงกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีขององค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (The Organization for Economic and Co-operation: OECD) จนเกิดเป็นหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนปี 2555 ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการแบ่งออกเป็น 5 หมวด ได้แก่ 1) สิทธิของผู้ถือหุ้น (Right of Shareholders) 2) การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียม (Equitable Treatment of Shareholders) 3) บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย (Role of Stakeholders) 4) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Disclosure and Transparency) และ 5) ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (Responsibilities of the Board) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเกี่ยวกับ 3 หมวดแรก ได้แก่ สิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียม และบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย เป็นข้อมูลเชิงนามธรรม อีกทั้งไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจน ถึงรูปแบบ ลักษณะ ปริมาณ และวิธีการเปิดเผยข้อมูล ในขณะที่ 2 หมวดหลังได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสรวมถึงความรับผิดชอบของคณะกรรมการเป็นข้อมูลที่เป็นรูปธรรมและมีรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจน อีกทั้งเป็นกลไกของการกำกับดูแลกิจการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (Srijunpetch et al., 2009) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส เป็นตัวชี้วัดคุณภาพของการกำกับดูแลกิจการที่ดี และช่วยลดปัญหาความอสมมาตรของข้อมูล (Information Asymmetry) (Pongsapornamat, 2010) นอกจากนี้ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการสร้างและผลักดันการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Satayarakvit & Phiphatthanasoen, 2012) เพราะฉะนั้นการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมเข้ามาในตำแหน่งคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ จึงเป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งสำหรับกิจการที่ต้องการให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี ดังนั้นการศึกษานี้จะทำการศึกษาการกำกับดูแลกิจการที่ดีในมิติของการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

3.1.2 การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Disclosure and Transparency)

การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่แสดงความโปร่งใส ไม่ปกปิดซ่อนเร้นข้อมูลหรือการ

ธุรกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นการเอาเปรียบหรือสร้างความเสียหายให้นักลงทุน (Worachathan, 2007) ซึ่งกิจการต้องจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกิจการ ทั้งข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงินอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ทันต่อเวลา โปร่งใส ผ่านช่องทางที่เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย มีความเท่าเทียมและน่าเชื่อถือ ทำให้การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่เป็นตัวชี้วัดคุณภาพของการกำกับดูแลกิจการ และช่วยลดปัญหาความอสมมาตรของข้อมูล (Information Asymmetry) (Pongsapornamat, 2010) โดยงานวิจัยในอดีตมีการวัดค่าของการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสหลายรูปแบบ เช่น งานวิจัยของ Botosan (1997) ได้สร้างแบบประเมินคะแนนการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสด้วยตัวเอง ซึ่งพัฒนาข้อคำถามจากรายงานประจำปี และงานวิจัยของ Botosan & Plumlee (2002) ได้พัฒนาแบบประเมินคะแนนการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสจากองค์กร AIMR (The Association of Investment Management and Research Corporate Information Committee) ซึ่งอาจไม่เป็นที่นิยมมากนัก ฉะนั้นการศึกษานี้จึงเลือกการวัดค่าการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสด้วยระบบคะแนนการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสของ S&P (Standard and Poor's Transparency and Disclosure) ที่เป็นที่นิยมในงานวิจัยในอดีต และเหมาะกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดเกิดใหม่ (Emerging Market) (Patel et al., 2002; Patel & Dallas, 2002; Cheng et al., 2006; Mine & Arman, 2006; Jiemsakul, 2007; Chang et al., 2008; Pongsapornamat, 2010) อย่างตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอีกด้วย

3.1.3 คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ

(Board of Director and Audit Committee) 3.1.1

คณะกรรมการบริษัทเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นในการกำกับดูแลบริหารกิจการ โดยผู้ถือหุ้นจะมอบหมายหน้าที่และอำนาจในการบริหารกิจการให้กับคณะกรรมการบริษัท แต่ในทางปฏิบัติคณะกรรมการบริษัทอาจแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายบริหาร (Executive Board) และมอบอำนาจในการบริหารจัดการกิจการให้ส่วนตนเองมีหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุม ดูแลการใช้อำนาจและประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามขอบเขตอำนาจความรับผิดชอบที่คณะกรรมการบริษัทได้รับจากผู้ถือหุ้น (Srijunpetch et al., 2009) ส่วนคณะกรรมการตรวจสอบเป็นคณะกรรมการชุดย่อยของคณะกรรมการบริษัทที่เข้ามาช่วยควบคุมและติดตามการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฝ่ายบริหาร และช่วยสอดส่องดูแลระบบการจัดทำงบการเงิน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับคณะกรรมการบริษัทว่าข้อมูลทางการเงินที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายบริหารแสดงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานอย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเชื่อถือได้ (Thooopsamut, 2007)

นอกจากนี้คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ (Satayarakvit & Phiphatthanasoen, 2012) ตลอดจนการสร้างระบบการจัดทำงบการเงินและระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ (Srijunpetch et al., 2009) เนื่องจากคณะกรรมการควรประกอบด้วยกรรมการที่มีคุณลักษณะหลากหลาย ทั้งในด้านทักษะประสบการณ์ทำงาน ความสามารถเฉพาะด้านที่เป็นประโยชน์กับบริษัท รวมถึงการอุทิศเวลาและความพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ ฉะนั้นการคัดเลือกคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบจึงเป็นกระบวนการสำคัญ โดยหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีปี 2555 ได้กำหนดคุณลักษณะของคณะกรรมการที่เหมาะสม ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางที่ดีในการคัดสรรคณะกรรมการ โดยการศึกษาในครั้งนี้จะใช้ตัวแปรคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่นิยมใช้ในงานวิจัยในอดีตและพบว่ามีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการบริษัท (Board Size: BSIZE) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (Board Independence: BIND) การควบคุมตำแหน่งประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่ (Board Duality: BDUAL) การประชุมของคณะกรรมการบริษัท (Board Meeting: BMEET) ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Size: ACSIZE) ความเชี่ยวชาญด้านการเงิน/การบัญชีของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Financial or Accounting Expertise: ACEXP) และการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Meeting: ACMEET) เป็นต้น

ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Firm Type)

สำนักงานสอบบัญชีจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการงานด้านการสอบบัญชี โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้มีการตรวจระบบการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย และได้แบ่งประเภทของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทยออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) สำนักงานสอบบัญชี BIG4 เป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่ง ประกอบด้วย KPMG, Deloitte, PwC และ EY โดยสำนักงานสอบบัญชีทั้ง 4 แห่งนี้เป็นยักษ์ใหญ่ในวงการบริการให้ความเชื่อมั่นและการสอบบัญชีที่ให้บริการสอบบัญชีในระดับมีอาชีพและมีมาตรฐานที่ยอมรับในระดับโลก 2) สำนักงานสอบบัญชีที่เป็นสมาชิกของสำนักงานต่างชาติ (Other International Firms) ประกอบด้วย 4 บริษัท ได้แก่ บริษัท แกรนท์ ธอนตัน จำกัด บริษัท เบเคอร์ ทิลลี ออดิท แอนด์ แอดไวเซอร์รี่ เซอร์วิสเชส (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท บีดีไอ จำกัด และบริษัท อาร์เอสเอ็ม ออดิท เซอร์วิสเชส (ประเทศไทย) จำกัด โดยสำนักงานสอบบัญชีเหล่านี้รับเอามาตรฐานการปฏิบัติงานจากสำนักงานต่างชาติมาใช้ควบคุมคุณภาพของ

สำนักงาน และปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตามมาตรฐานและคุณค่าที่สำนักงานต่างชาติกำหนดไว้ และ 3) สำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่น (Local Firms) เป็นสำนักงานสอบบัญชีที่ก่อตั้งและบริหารงานโดยคนไทย เช่น บริษัท บัญชีกิจ จำกัด เป็นต้น ซึ่งการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชีอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้บริหารของสำนักงาน แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านการสอบบัญชีในอดีตส่วนใหญ่ (Lennox, 1999; Afify, 2009; Mohamad et al., 2010; Satayarakvit & Phiphatthanasoen, 2012; Lawrence, Minutti-Meza, & Zhang, 2011; Phanphairoj, 2014; Sultana et al., 2015) นิยมแบ่งประเภทของสำนักงานสอบบัญชีด้วยขนาดของสำนักงาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่หรือสำนักงานสอบบัญชี BIG4 และ 2) สำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่หรือสำนักงานสอบบัญชี Non-BIG4 ดังนั้น การศึกษานี้จึงใช้วิธีการแบ่งประเภทของสำนักงานสอบบัญชีตามงานวิจัยด้านการสอบบัญชีในอดีตซึ่งเป็นวิธีการแบ่งที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย

3.2 การพัฒนาสมมติฐาน

3.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของกรรมการบริษัท คุณลักษณะของกรรมการตรวจสอบ และระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดี ตลอดจนการสร้างระบบการจัดทำงานการเงินและระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ (Srijunpetch et al., 2009) จึงถือเป็นสององค์ประกอบสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี เมื่อระบบการจัดทำงานการเงินมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้กิจการสามารถรายงานข้อมูลทางการเงินได้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง โปร่งใส และทันต่อเวลา (Owusu-Ansah, 2000; Owusu-Ansah & Leventis, 2006; Mohamad et al., 2010) ความเสี่ยงของกิจการที่ต่ำ ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีเชื่อมั่นในตัวกิจการและใช้เวลาในการตรวจสอบงบการเงินของกิจการลดลง (Rombaramee, 2007; Stewart & Munro, 2007) ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงตั้งสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

H1: คุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

เนื่องจากการศึกษานี้ใช้ตัวแปรที่ใช้วัดคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัท 4 ตัวแปร ได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการบริษัท (Board Size: BSIZE) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (Board Independence: BIND) การรวบรวมตำแหน่งประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่ (Board Duality: BDUAL) การประชุมของคณะกรรมการบริษัท (Board Meeting: BMEET) ฉะนั้นผู้ศึกษาจึงตั้งสมมติฐานย่อยดังนี้

H1.1: ขนาดของคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

H1.2: ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

H1.3: การรวบรวมตำแหน่งประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

H1.4: การประชุมของคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

H2: คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

เนื่องจากการศึกษานี้ใช้ตัวแปรที่ใช้วัดคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ 3 ตัวแปร ได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Size: ACSIZE) ความเชี่ยวชาญด้านการเงิน/การบัญชีของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Financial or Accounting Expertise: ACEXP) และการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Meeting: ACMEET) ฉะนั้นผู้ศึกษาจึงตั้งสมมติฐานย่อยดังนี้

H2.1: ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

H2.2: ความเชี่ยวชาญด้านการเงิน/การบัญชีของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

H2.3: การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

อีกหนึ่งองค์ประกอบที่เป็นหลักสำคัญของการกำกับดูแลกิจการ คือ การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Pongsapornmet, 2010) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่แสดงความโปร่งใส ไม่ปกปิดซ่อนเร้นข้อมูลหรือการทุจริตใดๆ ที่อาจเป็นการเอาเปรียบหรือสร้างความเสียหายให้นักลงทุน (Worachathan, 2007) ดังนั้น กิจการควรเปิดเผยข้อมูลของกิจการทั้งข้อมูลที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจของนักลงทุน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตัวกิจการและเพิ่มความโปร่งใสต่อนักลงทุน นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใยังช่วยลดปัญหาความอสมมาตรของข้อมูลระหว่างกิจการและนักลงทุนภายนอก เมื่อปัญหาความอสมมาตรของข้อมูลถูกจำกัด ย่อมทำให้กิจการสามารถเปิดเผยข้อมูลที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน และมีความโปร่งใส และสามารถออกงบการเงินที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีใช้เวลาในการตรวจสอบงบการเงินน้อยลง (Sharma et al., 2007)

H3: การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

3.2.3 ผลกระทบเชิงกำกับของประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดี (แต่ละ

องค์ประกอบ) และระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

งานวิจัยด้านการสอบบัญชีส่วนใหญ่ เช่น Afify (2009), Mohamad et al. (2010), Sultana et al. (2015) ได้แบ่งสำนักงานสอบบัญชีออกเป็น 2 ประเภท คือ สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่ง (BIG4) และสำนักงานสอบบัญชีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่ง (Non-BIG4) จากการศึกษาในอดีต พบว่า BIG4 มีผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีจำนวนมาก และมีเทคโนโลยีในการตรวจสอบบัญชีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ (Ahmad & Kamarudin, 2003; Leventis et al., 2005; Mohamad et al., 2010) รวมทั้งให้ความสำคัญกับระบบการควบคุมภายใน และการกำกับดูแลกิจการของกิจการที่ตนเองตรวจสอบมากกว่า Non-Big4 จึงเป็นเหตุให้บทบาทของการกำกับดูแลกิจการในด้านระบบการจัดทำงบการเงินที่มีต่อระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบงบการเงินของกิจการเข้มข้นมากขึ้น ดังนั้น การศึกษานี้จึงคาดว่าประเภทของสำนักงานสอบบัญชีทำหน้าที่เป็นตัวแปรเชิงกำกับและส่งผลกระทบเชิงกำกับในความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (2) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ให้เป็นเชิงลบมากขึ้น เมื่อเทียบกับ Non-BIG4 ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

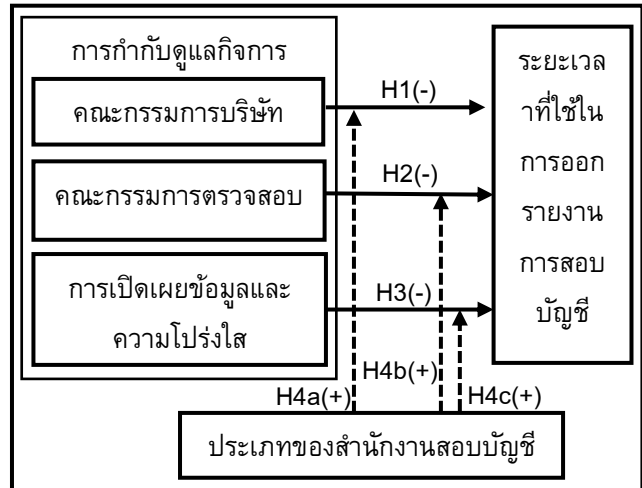
H4a: ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีมีผลกระทบเชิงกำกับเชิงบวกต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

H4b: ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีมีผลกระทบเชิงกำกับเชิงบวกต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

H4c: ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีมีผลกระทบเชิงกำกับเชิงบวกต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

4. กรอบแนวคิดและสมมติฐานงานวิจัย

จากการพัฒนาสมมติฐานในหัวข้อที่ 3.2 ผู้ศึกษาสามารถสร้างกรอบแนวคิดของการศึกษาได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ในการศึกษานี้ใช้ตัวแปรอิสระที่เป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการ ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการบริษัท (2) คณะกรรมการตรวจสอบ และ (3) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 คณะกรรมการบริษัท

ประกอบด้วย (1) ขนาดของคณะกรรมการบริษัท (Board Size: BSIZE) (2) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (Board Independence: BIND) (3) การควบคุมตำแหน่งประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่ (Board Duality) และ (4) การประชุมของคณะกรรมการบริษัท (Board Meeting: BMEET) โดยการวัดผลและงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาตัวแปรดังกล่าว แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปร การวัดผล และงานวิจัยในอดีตที่ใช้ตัวแปรดังกล่าวในการศึกษาคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัท

ตัวแปร	การวัดผล	งานวิจัยในอดีต
ขนาดของคณะกรรมการบริษัท (Board Size: BSIZE)	จำนวนสมาชิกของกรรมการบริษัททั้งหมด	Ezat & El-Masry (2008), Chen et al. (2008), Mohamad et al. (2010), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Samaha et al. (2015), Sultana et al. (2015), Hassan (2016)

ตัวแปร	การวัดผล	งานวิจัยในอดีต
ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (Board Independence: BIND)	จำนวนกรรมการที่เป็นอิสระหารด้วยจำนวนคณะกรรมการบริษัททั้งหมด	Ezat & El-Masry (2008), Chen et al. (2008), Afify (2009), Mohamad et al. (2010), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Samaha et al. (2015), Sultana et al. (2015), Hassan (2016)
การควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่ (Board Duality: BDUAL)	แทนด้วย 1 หากประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่เป็นบุคคลเดียวกัน; แทนด้วย 0 หากเป็นกรณีอื่น	Ezat & El-Masry (2008), Afify (2009), Mohamad et al. (2010), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Samaha et al. (2015), Sultana et al. (2015), Hassan (2016)
การประชุมของคณะกรรมการบริษัท (Board Meeting: BMEET)	จำนวนครั้งในการจัดการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในปีปัจจุบัน	Hashim & Rahman (2010), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012)

4.1.2 คณะกรรมการตรวจสอบ

ประกอบด้วย (1) ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Size: ACSIZE) (2) ความเชี่ยวชาญด้านการเงิน/การบัญชีของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Financial or Accounting Expertise: ACEXP) และ (3) การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Meeting: ACMEET) โดยการวัดผลและงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาตัวแปรดังกล่าว แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวแปร การวัดผล และงานวิจัยในอดีตที่ใช้ตัวแปรดังกล่าวในการศึกษาคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตัวแปร	การวัดผล	งานวิจัยในอดีต
ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Size: ACSIZE)	จำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด	Mohamad et al. (2010), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Madi, Ishak, & Manaf, (2014), Sultana et al. (2015)
ความเชี่ยวชาญด้านการเงิน/การบัญชีของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Financial or Accounting Expertise: ACEXP)	จำนวนกรรมการตรวจสอบที่สำเร็จการศึกษาด้านการเงิน/การบัญชีหารด้วยจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด	Mohamad et al. (2010), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Madi et al. (2014), Sultana et al. (2015)
การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Meeting: ACMEET)	จำนวนครั้งในการจัดการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปีปัจจุบัน	Stewart & Munro (2007), Mohamad et al. (2010), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Madi et al. (2014), Sultana et al. (2015)

4.1.3 การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส

การศึกษานี้จะใช้ระบบคะแนนการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสของ Standard and Poor (S&P) โดยจะให้ 1 คะแนนหากมีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อคำถามและให้ 0 คะแนนหากไม่มีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อคำถาม ซึ่งมีทั้งหมด 98 ข้อคำถาม แบ่งออกเป็น 28 ข้อคำถามสำหรับหมวด (1) สิทธิของนักลงทุนและโครงสร้างความเป็นเจ้าของ (Ownership Structure and Investor Rights) 35 ข้อคำถามสำหรับหมวด (2) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสด้านการเงิน (Financial Transparency and Information Disclosure) และ 35 ข้อคำถามสำหรับหมวด (3) โครงสร้างและกระบวนการของคณะกรรมการ

บริษัท (Board Structure and Process) และคำนวณออกมาเป็นคะแนนรวม 98 คะแนน (Total S&P Disclosure and Transparency Scores: TDS) (Patel, Balic, & Bwakira, 2002; Patel & Dallas, 2002; Cheng, Collins, & Huang, 2006; Mine & Arman, 2006; Jiemsakul, 2007; Pattaraporn Pongsapornmet, 2010)

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

4.2.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี
ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี วัดจากจำนวนวันตั้งแต่วันสิ้นสุดบัญชีจนถึงวันที่ในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (หน่วย: จำนวนวัน) ดังเช่นงานวิจัยในอดีต ได้แก่ Owusu-Ansah (2000), Ahmad & Kamarudin (2003), Leventis et al. (2005), Phairoj Rombaramee (2007), Afify (2009), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Mohamad et al. (2010), Sultana et al. (2015), Hassan (2016)

4.3 ตัวแปรเชิงกำกับ (Moderating Variable)

4.3.1 ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี

วัดค่าด้วยตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) โดยแทน 1 หากงบการเงินของกิจการได้รับการตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชี BIG4 ประกอบด้วย (1) KPMG (2) EY (3) PWC และ (4) Deloitte และแทน 0 หากงบการเงินของกิจการได้รับการตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ BIG4 (Non-BIG4) ดังเช่นงานวิจัยด้านการสอบบัญชีโดยทั่วไปในอดีต ได้แก่ Lennox (1999), Afify (2009), Mohamad et al. (2010), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Lawrence et al. (2011), Areerat Phanphairoj (2015), Sultana et al. (2015)

4.4 ตัวแปรควบคุม (Control Variables)

การศึกษานี้ใช้ตัวแปรควบคุมทั้งหมด 6 ตัวแปร ซึ่งงานวิจัยในอดีตพบว่ามีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวแปร การวัดผล และงานวิจัยในอดีตของตัวแปรควบคุมในการศึกษานี้

ตัวแปร	การวัดผล	งานวิจัยในอดีต
ความเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Auditor Opinion: OPINION)	แทนด้วย 1 หากหน้ารายงานผู้สอบบัญชีเป็นความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข และแทนด้วย 0 หากเป็นกรณีอื่น	Ahmad & Kamarudin (2003), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Sultana et al. (2015)
ฤดูกาลของการสอบบัญชี	แทนด้วย 1 หากวันสิ้นสุดบัญชี	Ahmad & Kamarudin (2003), Mohamad et

ตัวแปร	การวัดผล	งานวิจัยในอดีต
(Auditing Season: SEASON)	ตรงกับวันที่ 31 ธันวาคม และแทนด้วย 0 หากเป็นกรณีอื่น	al. (2010), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Sultana et al. (2015)
การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (Auditor Change: CHANGE)	แทนด้วย 1 หากรายงานใบรายงานผู้สอบบัญชีไม่เป็นบุคคลเดียวกัน และแทนด้วย 0 หากเป็นกรณีอื่น	Schwartz & Soo (1996), Leventis et al. (2005)
ผลการดำเนินงานของกิจการ (Firm Performance: PERF)	แทนด้วย 1 หากกิจการรายงานผลกำไรในรอบระยะเวลาบัญชีปัจจุบัน และแทนด้วย 0 หากเป็นกรณีอื่น	Ahmad & Kamarudin (2003), Turel (2010), Madi et al. (2014)
บริษัทในเครือ (Subsidiaries: SUBS)	รากที่สองของจำนวนบริษัทในเครือ	Leventis et al. (2005), Mohamad et al. (2010), Hassan (2016)
ขนาดของกิจการ (Firm Size: FSIZE)	ลอการิทึมธรรมชาติของมูลค่าสินทรัพย์รวม	Ahmad & Kamarudin (2003), Leventis et al. (2005), Afify (2009), Mohamad et al. (2010), Suwadee Satayarakvit & Anchalee Phiphatthanasoen (2012), Sultana et al. (2015)

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี (Annual Report) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี 2555 ถึง 2559 ยกเว้น (1) บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีข้อมูลของระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชียาวนานผิดปกติ

(ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกินกว่า 3) ซึ่งอาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการสรุปผล (2) บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการและเข้าข่ายถูกเพิกถอน และ (3) กองทุนรวมและทรัสต์เพื่อการลงทุนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 2,121 ชุดข้อมูล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนชุดข้อมูลทั้งหมดในการศึกษา

รายการ	ชุดข้อมูล
จำนวนชุดข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี 2555 – 2559	3,015
หัก: จำนวนชุดข้อมูลที่มีข้อมูลของระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีนานผิดปกติ (S.D. > 3)	(21)
จำนวนชุดข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงานและเข้าข่ายถูกเพิกถอน	(35)
จำนวนชุดข้อมูลของกองทุนรวมและทรัสต์เพื่อการลงทุน	(325)
จำนวนชุดข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนที่มีรายงานประจำปีไม่ครบถ้วน	(513)
รวมทั้งหมด	2,121

5.2 แบบจำลองที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน H1 – H3 และผลการทดสอบสมมติฐาน

สำหรับการทดสอบสมมติฐาน H1 – H3 ผู้ศึกษาใช้แบบจำลองดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 ARL_{i,t} = & \alpha_0 + \alpha_1 BSIZE_{i,t} + \alpha_2 BIND_{i,t} + \alpha_3 BDUAL_{i,t} \\
 & + \alpha_4 BMEET_{i,t} + \alpha_5 ACSIZE_{i,t} + \alpha_6 ACEXP_{i,t} \\
 & + \alpha_7 ACMEET_{i,t} + \alpha_8 TDS_{i,t} + \alpha_9 OPINION_{i,t} \\
 & + \alpha_{10} SEASON_{i,t} + \alpha_{11} CHANGE_{i,t} + \alpha_{12} PERF_{i,t} \\
 & + \alpha_{13} SUBS_{i,t} + \alpha_{14} FSIZE_{i,t} + e_{i,t} \quad (H1 - H3)
 \end{aligned}$$

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์แบบจำลองข้างต้นด้วยวิธีการถดถอยเชิงพหุ จากตารางที่ 5 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่ปรับแล้ว (Adjusted R-squared) มีค่า 0.0668 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ในแบบจำลองเพื่อทดสอบสมมติฐาน H1 – H3 สามารถอธิบายผลของระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีได้เพียง 6.68% ส่วนที่เหลืออาจเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาทดสอบ

ผลการทดสอบสมมติฐานหลัก H1 และสมมติฐานย่อย H1.1 – H1.4 พบว่าคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี จึงยอมรับสมมติฐานหลัก H1 เพียงบางส่วน สำหรับ

ตัวแปรการควบคุมตำแหน่งประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่ (BDUAL) ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีด้วยค่า Beta เท่ากับ 0.9189 เป็นไปตามทิศทางของสมมติฐานย่อย H1.3 ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานย่อย H1.3 แต่ตัวแปรการประชุมของคณะกรรมการบริษัท (BMEET) กลับพบความสัมพันธ์เชิงบวกกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีด้วยค่า Beta เท่ากับ 0.2311 ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานย่อย H1.4 แต่ไม่เป็นไปตามทิศทางของสมมติฐานย่อย H1.4 ที่กำหนดไว้ ส่วนตัวแปรขนาดของคณะกรรมการบริษัท (BSIZE) และความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (BIND) ไม่พบความสัมพันธ์ทางสถิติกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี จึงปฏิเสธสมมติฐานย่อย H1.1 และ H1.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมการถดถอยเชิงพหุของสมมติฐาน H1 – H3

ตัวแปร	ค่าสถิติ		
	Beta	t-Statistics	P-value
(Constant)	68.4122	27.2691	0.0000**
BSIZE _{i,t}	-0.0507	-0.9326	0.3512
BIND _{i,t}	-1.8448	-1.3721	0.1702
BDUAL _{i,t}	0.9189	3.0229	0.0025**
BMEET _{i,t}	0.2311	7.3394	0.0000**
ACSIZE _{i,t}	0.0313	0.0952	0.9242
ACEXP _{i,t}	-1.2515	-2.2211	0.0264*
ACMEET _{i,t}	-0.2044	-4.1380	0.0000**
TDS _{i,t}	-0.0855	-4.3236	0.0000**
OPINION _{i,t}	-0.5034	-0.6113	0.5411
SEASON _{i,t}	-0.5514	-1.2336	0.2175
CHANGE _{i,t}	0.3378	1.3283	0.1842
PERF _{i,t}	-1.0919	-3.2623	0.0011**
SUBS _{i,t}	0.1777	2.6985	0.0070**
FSIZE _{i,t}	-0.2594	-2.5154	0.0120*
Adjusted R-squared	0.0668		
F-statistics	11.8455		
Prob. (F-statistics)	0.0000		

หมายเหตุ ** หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ * หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานหลัก H2 และสมมติฐานย่อย H2.1 – H2.3 พบว่าคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี จึงยอมรับสมมติฐานหลัก H2 เพียงบางส่วน สำหรับตัวแปรความเชี่ยวชาญด้านการเงิน/บัญชีของคณะกรรมการ

ตรวจสอบ (ACEXP) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีด้วยค่า Beta เท่ากับ -1.2515 เป็นไปตามทิศทางของสมมติฐานย่อย H2.2 ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H2.2 นอกจากนี้ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ตัวแปรการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACMEET) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีด้วยค่า Beta เท่ากับ -0.2044 เป็นไปตามทิศทางของสมมติฐานย่อย H2.3 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานย่อย H2.3 ส่วนตัวแปรขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACSIZE) กลับไม่พบความสัมพันธ์ทางสถิติกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี จึงปฏิเสธสมมติฐานย่อย H2.1

นอกจากนี้ ผลการทดสอบสมมติฐาน H3 ยังพบว่าการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีเป็นไปตามทิศทางของสมมติฐาน H3 ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ฉะนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H3

5.3 แบบจำลองที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน H4a – H4c และผลการทดสอบสมมติฐาน

สำหรับการทดสอบสมมติฐาน H4a – H4c ผู้ศึกษาใช้แบบจำลองดังต่อไปนี้

แบบจำลองที่ 1

$$ARL_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 BSIZE_{i,t} + \alpha_2 BIND_{i,t} + \alpha_3 BDUAL_{i,t} + \alpha_4 BMEET_{i,t} + \alpha_5 AUTYPE_{i,t} + \alpha_6 BSIZE_{i,t} * AUTYPE_{i,t} + \alpha_7 BIND_{i,t} * AUTYPE_{i,t} + \alpha_8 BDUAL_{i,t} * AUTYPE_{i,t} + \alpha_9 BMEET_{i,t} * AUTYPE_{i,t} + \alpha_{10} OPINION_{i,t} + \alpha_{11} SEASON_{i,t} + \alpha_{12} CHANGE_{i,t} + \alpha_{13} PERF_{i,t} + \alpha_{14} SUBS_{i,t} + \alpha_{15} FSIZE_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (H4a)$$

แบบจำลองที่ 2

$$ARL_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 ACSIZE_{i,t} + \alpha_2 ACEXP_{i,t} + \alpha_3 ACMEET_{i,t} + \alpha_4 AUTYPE_{i,t} + \alpha_5 ACSIZE_{i,t} * AUTYPE_{i,t} + \alpha_6 ACEXP_{i,t} * AUTYPE_{i,t} + \alpha_7 ACMEET_{i,t} * AUTYPE_{i,t} + \alpha_8 OPINION_{i,t} + \alpha_9 SEASON_{i,t} + \alpha_{10} CHANGE_{i,t} + \alpha_{11} PERF_{i,t} + \alpha_{12} SUBS_{i,t} + \alpha_{13} FSIZE_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (H4b)$$

แบบจำลองที่ 3

$$ARL_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 TDS_{i,t} + \alpha_2 AUTYPE_{i,t} + \alpha_3 TDS_{i,t} * AUTYPE_{i,t} + \alpha_4 OPINION_{i,t} + \alpha_5 SEASON_{i,t} + \alpha_6 CHANGE_{i,t} + \alpha_7 PERF_{i,t} + \alpha_8 SUBS_{i,t} + \alpha_9 FSIZE_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (H4c)$$

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์แบบจำลองข้างต้นด้วยวิธีการถดถอยเชิงพหุ จากตารางที่ 6 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่ปรับแล้ว (Adjusted R-squared) มีค่า 0.0797 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ในแบบจำลองเพื่อทดสอบสมมติฐาน H4a – H4c สามารถอธิบายผลของระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีได้เพียง 7.97% ส่วนที่เหลืออาจเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาทดสอบ

ผลการทดสอบสมมติฐาน H4a – H4c พบว่า ตัวแปรที่แสดงปฏิสัมพันธ์เพื่อทดสอบสมมติฐาน H4b และ H4c ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H4b และ H4c และมีเพียงตัวแปรที่แสดงปฏิสัมพันธ์เพื่อทดสอบ H4a ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการวิเคราะห์ของแบบจำลองที่ 1 ได้แสดงไว้ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมการถดถอยเชิงพหุของสมมติฐาน H4c

ตัวแปร	ค่าสถิติ		
	Beta	t-Statistics	P-value
(Constant)	65.7633	29.9469	0.0000**
BSIZE _{i,t}	-0.2350	-3.5491	0.0004**
BIND _{i,t}	-1.8597	-1.1939	0.2326
BDUAL _{i,t}	0.7288	2.1111	0.0349*
BMEET _{i,t}	0.1530	4.2667	0.0000**
AUTYPE _{i,t}	-4.0882	-2.7390	0.0062**
BSIZE _{i,t} * AUTYPE _{i,t}	0.2379	2.6338	0.0085**
BIND _{i,t} * AUTYPE _{i,t}	-1.6828	-0.7071	0.4796
BDUAL _{i,t} * AUTYPE _{i,t}	0.241812	0.4398	0.6601
BMEET _{i,t} * AUTYPE _{i,t}	0.0085	0.1579	0.8745
OPINION _{i,t}	-0.4730	-0.5811	0.5612
SEASON _{i,t}	-1.0873	-2.4175	0.0157*
CHANGE _{i,t}	0.3668	1.4507	0.1470
PERF _{i,t}	-1.0898	-3.3258	0.0009**
SUBS _{i,t}	0.2136	3.3406	0.0009**
FSIZE _{i,t}	-0.3245	-3.3786	0.0007**
Adjusted R-squared	0.0797		
F-statistics	13.2324		
Prob. (F-statistics)	0.0000		

หมายเหตุ ** หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ * หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทที่วัดโดยขนาดของคณะกรรมการบริษัทและประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BSIZExAUTYPE) มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ด้วยค่า Beta เท่ากับ 0.2379 ส่วนตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอื่นของคณะกรรมการบริษัทและประเภทสำนักงานสอบบัญชี (BINDxAUTYPE, BDUALxAUTYPE,

BMEETxAUTYPE) กลับไม่พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างขนาดของคณะกรรมการบริษัทและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีเข้มแข็งมากขึ้น (Strengthen) จึงยอมรับสมมติฐาน H4a เพียงบางส่วน สำหรับตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของคณะกรรมการบริษัทและประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BSIZExAUTYPE)

6. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ประชานกรรมการและผู้จัดการใหญ่ เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจมากสำหรับการตัดสินใจเชิงธุรกิจของกิจการ หากทั้งสองตำแหน่งเป็นบุคคลเดียวกัน อำนาจจะอยู่ที่บุคคลนั้นมากเกินไป ส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพในการกำกับดูแลกิจการ และอาจเกิดความล้มเหลวของระบบควบคุมภายใน ทำให้ความเสี่ยงของกิจการเพิ่มขึ้น ผู้สอบบัญชีจึงอาจต้องใช้เวลาในการตรวจสอบที่ยาวนานขึ้น (Afify, 2009; Satayarakvit & Phiphatthanasoen (2012)) และจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทที่เพิ่มขึ้น อาจทำให้กระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ใช้เวลานาน (Ezat & El-Masry, 2008) รวมทั้งวาระในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในแต่ละครั้ง อาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบการจัดทำงบการเงิน ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการออกงบการเงินด้อยลง อาจทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้เวลายาวนานขึ้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้สนับสนุนการทำงาน อย่างไรก็ตาม *กรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงินบัญชี* อาจมีส่วนช่วยในงบการเงินของกิจการมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และสามารถกำกับดูแลการออกงบการเงินให้มีคุณภาพ (Sultana et al., 2015) ทำให้ผู้สอบบัญชีสามารถตรวจสอบงบการเงินได้เร็วขึ้น อีกทั้งจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้น ยิ่งเพิ่มโอกาสให้กรรมการตรวจสอบแต่ละคนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับระบบการจัดทำงบการเงิน ทำให้ระบบการจัดทำงบการเงินมีประสิทธิภาพสามารถออกงบการเงินที่มีคุณภาพมากขึ้น ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสามารถตรวจสอบงบการเงินได้รวดเร็วยิ่งขึ้น (Mohamad et al., 2010) นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสยังช่วยลดปัญหาความอสมมาตรของข้อมูลระหว่างกิจการและนักลงทุนภายนอก (Pongsapornmet, 2012) เมื่อปัญหาความอสมมาตรของข้อมูลลดลง ย่อมทำให้กิจการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้น (Li et al., 2012) และยิ่งมีการเปิดเผยข้อมูลมากเท่าใด ยิ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการนั้นมีความโปร่งใสมากเท่านั้น ผู้สอบบัญชีจึงอาจใช้เวลาน้อยลงในการรวบรวมหลักฐานที่ใช้ในการสนับสนุนการทำงาน ทำให้ตรวจสอบงบการเงินได้เร็วขึ้น

อย่างไรก็ตาม กลับไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างขนาดของคณะกรรมการบริษัทและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี โดย Daliy et al.(2002)อ้าง

ถึงใน Satayarakvit & Phiphatthanasoen (2012) ให้เหตุผลว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทอาจมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีในลักษณะอื่นที่ไม่ใช่แบบเส้นตรง อีกทั้งยังไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ซึ่ง Hashim & Rahman (2010) ให้เหตุผลว่าการจัดให้กิจการมีกรรมการอิสระตามข้อกำหนดของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี อาจเป็นเพียงการปฏิบัติตามข้อกำหนด โดยไม่ได้สนใจความสำคัญในการจัดตั้งกรรมการอิสระ นอกจากนี้ ยังไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับ Satayarakvit & Phiphatthanasoen (2012) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวเช่นกัน

จากผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าประเภทของสำนักงานสอบบัญชีทำให้ความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างขนาดของคณะกรรมการบริษัทและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีเป็นลบมากขึ้น โดย Ezat & El-Masry (2008) พบว่า กรรมการบริษัทเป็นผู้มีความรู้ ดังนั้น จำนวนกรรมการบริษัทที่มากขึ้น จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน และยังทำให้เกิดการตรวจสอบระหว่างกรรมการ ส่งผลให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี ดังนั้น กิจการใดที่มีจำนวนกรรมการบริษัทมาก แสดงว่ากิจการนั้นมีการสนับสนุนให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี และเมื่อกิจการเหล่านี้ได้รับการตรวจสอบโดย BIG4 ที่มีทรัพยากรด้านบุคคลตลอดจนเทคโนโลยีการตรวจสอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพมากกว่า จึงทำให้คณะกรรมการบริษัทกำกับดูแลความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลในงบการเงินมากขึ้น ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีใช้เวลาในการตรวจสอบน้อยลง และสามารถออกรายงานการสอบบัญชีได้เร็วกว่า Non-BIG4 (Ahmad & Kamarudin, 2003; Leventis et al., 2005; Mohamad et al., 2010) แต่กลับไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและประเภทของสำนักงานบัญชี (BINDxAUTYPE) ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างการรวบรวมตำแหน่งประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่และประเภทของสำนักงานบัญชี (BDUALxAUTYPE) ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างการประชุมของคณะกรรมการบริษัทและประเภทของสำนักงานบัญชี (BMEETxAUTYPE) กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี โดย Mohamad et al. (2010) พบว่า กรรมการบริษัทที่เข้ามาดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระ อาจไม่มีความรู้ทางด้านธุรกิจ จึงขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการกำกับดูแลกิจการ และ Afify (2009) พบว่าทั้งประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจมาก บุคคลที่ควบรวมสองตำแหน่งนี้จะมีความอำนาจมากเกินไป ทำให้เกิดความล้มเหลวของการกำกับดูแลกิจการ นอกจากนี้

Jensen (1986) พบว่าการประชุมของกรรมการบริษัททำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงาน ซึ่งอาจเกิดความต่างของความคิดเห็น และใช้เวลาในการตัดสินใจค่อนข้างนาน และวาระในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในแต่ละครั้ง อาจไม่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของระบบการจัดทำงบการเงิน ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบจัดทำงบการเงินไม่ได้ถูกแก้ไข ส่งผลต่อประสิทธิภาพของงบการเงิน จากปัจจัยเหล่านี้อาจทำให้ผู้สอบบัญชีไม่มั่นใจในตัวกิจการ ซึ่งทั้ง BIG4 และ Non-BIG4 ต่างก็ต้องใช้เวลาในการรวบรวมหลักฐานและตรวจสอบนานเพื่อให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากผลการศึกษาที่พบว่า การแบ่งแยกตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน/การบัญชีที่มากขึ้น จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่มากขึ้น และระดับของการเปิดเผยข้อมูลของกิจการที่มากขึ้น ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีน้อยลง

นอกจากนี้ยังพบว่า BIG4 ทำให้ความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างขนาดของคณะกรรมการบริษัทและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานสอบบัญชีเป็นลบมากขึ้น เมื่อเทียบกับ Non-BIG4 จากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่ข้อเสนอแนะกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละด้านได้ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานกำกับดูแล

ผลการศึกษาทำให้หน่วยงานกำกับดูแลอย่างตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือสำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ทราบถึงปัจจัยที่กระทบต่อความทันต่อเวลาของข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ และสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาข้อกำหนดในการปรับปรุงแนวปฏิบัติที่ดีของการนำเสนอข้อมูลให้ทันต่อเวลา เช่น การส่งเสริมหรือออกข้อกำหนดให้โครงสร้างของคณะกรรมการบริษัทมีจำนวนของคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระ และคำนึงถึงประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย หรือส่งเสริมให้กิจการมีส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงินเพิ่มมากขึ้น และจำนวนการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้กิจการเพิ่มระดับการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสของกิจการ

นอกจากนี้อาจพิจารณารางวัลหรือสิทธิประโยชน์แก่บริษัทที่มีการสนับสนุนให้มีโครงสร้างที่เอื้อต่อการจัดทำข้อมูลให้ทันต่อความต้องการของผู้ใช้งบการเงิน และการใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้ความสำคัญต่อความทันเวลาของข้อมูลทางการเงิน

7.2 ข้อเสนอแนะต่อกิจการ

เพื่อตอบสนองความต้องการข้อมูลที่ทันเวลาของผู้ใช้งบการเงิน กิจการควรพิจารณาเพิ่มจำนวนของคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระ และจำนวนครั้งของการประชุมให้มากเพียงพอต่อการบริหารจัดการการดำเนินงานต่าง ๆ ของกิจการ อีกทั้งพิจารณาเพิ่มสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่สำเร็จการศึกษาด้านการบัญชีหรือการเงินและจำนวนการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ รวมทั้งส่งเสริมให้กิจการเพิ่มระดับการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสของกิจการ

นอกจากนี้หากกิจการต้องการให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของตนเองสั้นลง เพื่อให้มีการรายงานข้อมูลให้ทันต่อเวลามากขึ้น ควรพิจารณาเพิ่มจำนวนกรรมการบริษัทและเปลี่ยนมาใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีที่มีทรัพยากรในการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะต่อนักลงทุน

ผลการศึกษาที่พบว่า การแบ่งแยกตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการและผู้จัดการใหญ่ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน/การบัญชีที่มากขึ้น จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่มากขึ้น และระดับของการเปิดเผยข้อมูลของกิจการที่มากขึ้น ส่งผลให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีน้อยลงนั้น ช่วยให้นักลงทุนที่ต้องการข้อมูลให้ทันเวลาตัดสินใจสามารถใช้ปัจจัยเหล่านี้ในการพิจารณาเลือกลงทุนในกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ นอกจากนี้ นักลงทุนยังสามารถพิจารณาได้จากประเภทของสำนักงานสอบบัญชีของกิจการ หากงบการเงินของกิจการได้รับการตรวจสอบโดย BIG4 ก็จะทำให้ให้นักลงทุนได้รับข้อมูลทางการเงินที่ทันต่อเวลามากยิ่งขึ้น

7.4 ข้อเสนอแนะต่อผู้สอบบัญชี

ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ และการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส มีผลทำให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีน้อยลง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานสอบบัญชีในการพิจารณาปริมาณ ประเมินความเสี่ยง และวางแผนการสอบบัญชี รวมทั้งประมาณระยะเวลาและทรัพยากรที่จะต้องใช้ในการตรวจสอบกิจการ

ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างขนาดของคณะกรรมการบริษัทและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี จะยังเป็นลบมากขึ้นเมื่อกิจการได้รับการตรวจสอบโดย BIG4 แสดงให้เห็นว่าการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีที่มีคุณภาพมากกว่า (BIG4) ทำให้ขนาดของคณะกรรมการบริษัทมีผลต่อการลดระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีมากกว่าการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีที่มีคุณภาพน้อยกว่า (Non-BIG4) ดังนั้น หากสำนักงานสอบบัญชีต้องการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้เวลาในการตรวจสอบน้อยลง ก็ควรพัฒนาคุณภาพใน

การสอบบัญชีของสำนักงานตนให้ทัดเทียมกับบริษัทสอบบัญชีขนาดใหญ่ และในขณะเดียวกัน สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ก็ควรรักษาคุณภาพและหาวิธีการในการพัฒนาการสอบบัญชีให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานอย่างต่อเนื่องต่อไป การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานดังกล่าว ยังเป็นการดึงดูดบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่ให้ความสำคัญกับความทันเวลาของข้อมูลทางการเงินที่จะนำเสนอให้กับผู้ใช้งบการเงิน ให้มาใช้บริการของสำนักงานอีกด้วย

8. ข้อจำกัดในการศึกษาและข้อเสนอแนะในการศึกษารังต่อไป

8.1 ข้อจำกัดในการศึกษานี้

ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีที่ใช้เป็นตัวแทนของความทันต่อเวลา (Timeliness) ของข้อมูลในงบการเงิน จะต้องนับจากวันที่บริษัทส่งงบการเงินให้กับผู้สอบบัญชี จนถึงวันที่ผู้สอบบัญชีลงรายนามในรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งตัวแปรนี้เป็นผลมาจากการกระทำระหว่างฝ่ายบริษัท (Company Delay) กับฝ่ายของผู้สอบบัญชี (Audit Firm Delay) (Afify, 2009; Satayarakvit & Phiphatthanasoen, 2012; Sultana et al., 2015) แต่ในปัจจุบันไม่สามารถเก็บข้อมูลในส่วนของบริษัท Delay ได้ เนื่องจากไม่มีการเปิดเผยข้อมูลในส่วนนี้ ทำให้จุดนี้เป็นข้อจำกัดของการศึกษานี้ ผู้ศึกษาจึงเลือกใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี โดยนับจากวันสิ้นสุดบัญชีของบริษัทจนถึงวันที่ผู้สอบบัญชีลงรายนามในรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต เช่น Afify (2009), Mohamd et al. (2010), Satayarakvit & Phiphatthanasoen (2012), Sultana et al. (2015), Hassan (2016) เป็นต้น

8.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษารังต่อไป

ในการศึกษารังต่อไป ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เช่น เพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) เป็นต้น เพื่อมาเปรียบเทียบกับหรืออาจทำการศึกษาเพิ่มเติมว่ามีตัวแปรคั่นกลาง (Mediator) อันใด ระหว่างการกำกับกิจการที่ดีและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีหรือไม่ อย่างไร

9. References

Afify, H. A. E. (2009). Determinants of AUDIT REPORT LAG: Does implementing Corporate Governance have any impact? Empirical evidence From Egypt. *Journal of Applied Accounting Research*, 10(1), 56-86.

Ahmad, R. A. R., & Kamarudin, K. A. (2003). Audit delay and the timeliness of corporate

reporting: Malaysian evidence.

Working Paper, Present at the Hawaii International Conference on Business Program.

Becker, C. L., Defond, M. L., Jambalvo, J., & Subramanyam, K. R. (1998). The Effect of audit quality on earnings management. *Contemporary Accounting Research*, 15(1), 1-24.

Behn, B. K., Choi, J., & Kang, T. (2008). Audit Quality and properties of Analyst Earnings Forecasts. *The Accounting Review*, 83(2), 327-349.

Botosan, C. A. (1997). Disclosure level and the cost Of equity capital. *The Accounting Review*, 72(3), 323-349.

Botosan, C. A., & Plumlee, M. (2002). A re-examination of disclosure level and the expected cost of equity capital. *Journal of Accounting Research*, 40, 21-40.

Chang, M., Anna, G. D., Watson, I., & Wee, M. (2008). Does Disclosure Equality via Investor Relations Affect Information Asymmetry? *Australian Journal of Management*, 33(2), 375-390.

Chen, H. W., Chin, S. W., & Victor W. (2008). The Release Timing of Annual Reports and Board Characteristics. *The International Journal of Business and Finance Research*, 2(1), 105-118.

Cheng, C. S. A., Collins, D., & Huang, H. (2006). Investors' Interpretations of the October 15, 2002 Standard & Poors Transparency and Disclosure Rankings. *Working Paper, University of Houston, University of Memphis and Butler University.*

Ezat, A., & El-Masry, A. (2008). The Impact of Corporate Governance on the Timeliness of Corporate Internet Reporting by Egyptian

- Listed companies. *Managerial Finance*, 34(12), 848-869.
- Hashim, U. J. B., & Rahman, R. B. A. (2011). Audit Report Lag and the Effectiveness of Audit Committee Among Malaysian Listed Companies. *EuroJournals*, 10, 50-61.
- Hassan, M. Y. (2016). Determinants of audit report lag: evidence from Palestine. *Journal of Accounting in Emerging Economics*, 6(1), 13-32.
- Jiemsakul, S. (2007). *The Performance Effects of Transparency and Disclosure, and Board of Directors: The Case of SET100 Thailand*. (Ph.D. Thesis, Chulalongkorn University, Thammasat University and National Institute of Development Administration, Thailand).
- Lawrence, A., Minutti-Meza, M., & Zhang, P. (2011). Can Big4 versus Non-Big4 differences in audit-quality proxies be attributed to client characteristics? *The Accounting Review*, 86(1), 259-286.
- Lennox, C. S. (1999). Are large auditors more accurate than small auditors? *Accounting and Business Research*, 29(3), 217-227.
- Leventis, S., Weetman, P., & Caramanis, C. (2005). Determinants of audit report lag: Some evidence from the Athens Stock Exchange. *International Journal of Auditing*, 9(2005), 45-58.
- Li, J., Mangena, M., & Pike, R. (2012). The effect of audit committee characteristics on intellectual capital disclosure. *The British Accounting Review*, 44(2), 98-110.
- Madi, H. K., Ishak, Z., & Manaf, N. A. A. (2014). The Impact of Audit Committee Characteristics on Corporate Voluntary Disclosure. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 164(2014), 486-492.
- Mine, A., & Arman, K. (2006). Transparency and disclosure scores and their determinants in the Istanbul Stock Exchange. *Journal Compilation*, 14(4), 277-296.
- Mohamad, N. M. N., Rohami, S., & Wan, N. W. H. (2010). Corporate Governance and Audit Report Lag in Malaysia. *Asian Academy of Management Journal of Accounting and Finance*, 6(2), 57-84.
- Owusu-Ansah, S. (2000). Timeliness of corporate financial reporting in emerging capital markets: Empirical evidence from the Zimbabwe Stock Exchange. *Accounting and Business Research*, 30(3), 241-254.
- Owusu-Ansah, S., & Leventis, S. (2006). Timeliness of corporate annual financial reporting in Greece. *European Accounting Review*, 15(2), 273-287.
- Patel, S. A., Balic, A., & Bwakira, L. (2002). Measuring Transparency and Disclosure at Firm-Level in Emerging Markets. *Emerging Markets Review*, 3, 325-337.
- Patel, S. A., & Dallas, G. (2002). Transparency and Disclosure: Overview of Methodology and Study Results – United States. *Working Paper*.
- Phanphairoj, A. (2015). *patchai thi song phon to kantatsinchai iurak chai borikan samnakngan sop banchi khong borisat ækhom qdit chamkat* [Factors that influence the decision to use the services of an audit firm ACHOME AUDIT Limited]. (Master's Thesis, Silpakorn University, Thailand).
- Pongsapornamat, P. (2010). *Earnings*

- Attributes and Corporate Disclosure And Transparency: Empirical Evidence from Thailand.* (PhD. Thesis, Chulalongkorn University, Thailand).
- Rombarammee, P. (2007). *khwaṁ thantō wēla naikān pœtphœi khōmūn khōng bōrisat čhotthabian nai Talat Laksap hæng Prathet Thai* [Timeliness of Disclosure of Listed Companies in The Stock Exchange of Thailand]. (Master's Thesis, Burapha University, Thailand).
- Samaha, K., Khelif, H., & Khaled H. (2015). The Impact of Board and Audit Committee Characteristics on Voluntary Disclosure: A meta-analysis. *Journal of International Accounting Auditing and Taxation*, 24(2015), 13-28.
- Satayarakvit, S., & Phiphatthanasoen, A. (2012). *khwaṁsamphan rawāng kankam kap dulæ kitchakan læ raya wēla thi chai nai kan'ok raingan kan sōp banchi* [The relationship between corporate governance and audit report lag]. (Master 's Independent Study, Thammasat University, Thailand).
- Schwartz, K. B., & Soo, B. S. (1996). The association between auditor changes and reporting lags. *Contemporary Accounting Research*, 13(1), 353-370.
- Sharma, D. S., Boo, E., & Sharma, V. D. (2007). The impact of corporate governance on auditors' client assessment, risk assessment and planning judgments. *Working Paper*. New Zealand: Auckland University of Technology.
- Srijunpetch, S., Khanthavit, A., & Duenpen Chansirisi. (2009). *kankam kap dulæ kitchakan phūa sāng mūnlakhā kitchakan* [Good Corporate governance to enhance firm value]. Bangkok, Thailand.
- Amarin Printing & Publishing.
- Srijunpetch, S. (2012). *lakkaṁ kamkap dulæ kitchakan* [Core of Corporate Governance]. *Thammasat Business Journal*, 35(133), 1-4.
- Stewart, J., & Munro, L. (2007). The Impact of Audit Committee Existence and Audit Committee Meeting Frequency on the External Audit: Perceptions of Australian Auditors. *International Journal of Auditing*, 11(2007), 51-69.
- Sultana N., Harjinder, S., & Mitchell, V. (2015). Audit Committee Characteristics and Audit Report Lag. *International Journal of Auditing*, 19(2015), 72-87.
- Thoopsamut, W. (2007). *khwaṁsamphan rawāng khunnasombat khōng khana kammakan truat sōp kap kanchatkan kamrai nai ngop trai mat khōng bōrisat čhotthabian nai Talat Laksap hæng Prathet Thai* [The relationship between audit committee characteristics and earnings management in quarterly financial report of companies listed in The Stock Exchange of Thailand]. (Master 's Thesis, Chulalongkorn University, Thailand).
- Turel, A. G. (2010). Timeliness of financial reporting in emerging capital markets: Evidence from Turkey. *European Financial and Accounting Journal*, 5(1), 113-133.
- Worachathan, Y. (2007). *khana kammakan bōrisat : saolak khōng kankam kap dulæ kitchakan thi di* [Board of Directors: Core of Good Corporate Governance. *Journal of Money and Wealth*, 9, 94-95.